

OULUNLINNAN SALAKÄYTÄVÄ

— löydetty ja unohtettu...

Taaksejääneenä talvena puhuttiin Oulussa Oulunlinnasta ja linnoista. Puhuttiin siitä Oulunlinnasta, jonka me nykyoululaisetkin olemme tuntevinamme, ja puhuttiin Oulun linnasta, jota ei oikeastaan kukaan tunne. Puhuttiin ja kirjoitettiin. Puhumisen aloitti Oulun yliopiston historian laitoksen esimies, yleisen historian vt. professori Kyösti Julku, joka kaksivuotisen Oulun-kautensa aikana on jo monellakin uudella tavalla ehtinyt valottaa sitä Oulun historiaa, joka kuuluu aikaan, joka oli — ennen Oulun (kaupungin) historiaa. Muistakaamme vain Julkun tutkimus Oulujokilinja karjalaisen kaukoliikenteen väylänä keskiajalla, joka ensi esityksensä Oulun Historiaseurassa saatuaan ilmestyi seuran Studia Historicasarjan »ykkösessä», Tomus I:ssä 1967.

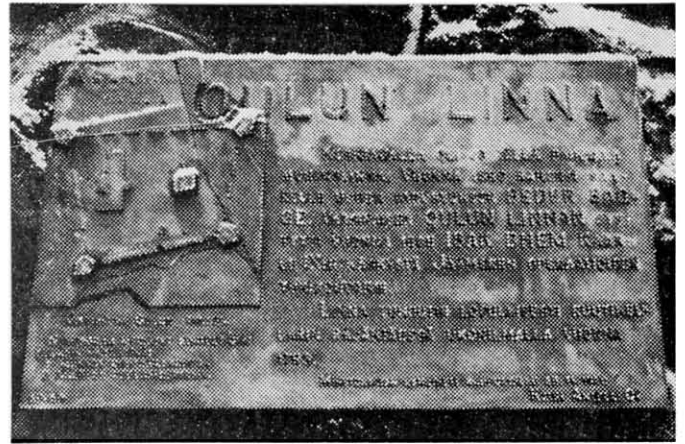
Jo alkuvuodesta ryhtyi Julku vaikeaan palapeliin, kokemaan kuvaa Oulun keskiajasta. Hänet oli haastettu puhumaan siitä, ja niin hän joutui selvittämään kysymystä sen muinaisen ja tarunomaisen Oulun linnan, sen Novgorodin aikaisen, sijainnista. Tulokset olivat osittain hyvin yllättäviä. Keskustelut olivat itse asiassa alkaneet Oulunsalon Varjakassa, ja lopuksi tutkijamme päätyi kuin päätyikin — »varjaagien saareen». Ensin hän selvitteli asiaa Oulun työväenopistossa sitten Oulun Historiaseurassa. Ote asiaan tiukkeni, ja seurauksena oli kolmiosainen tutkielma Oulun keskiajasta. Se julkaistiin Kalevassa. Kalevassa julkaistusta oli vuorostaan seurauksena kirjeenvaihtoa ja keskustelua, jonka seuraukse-

na sukelsi pitkästä aikaa esille kysymys Korela Semidesjatskaja-nimen merkityksestä. Seurauksena oli uusi tutkimus ja uusi ja selkeä ratkaisu. Tämän tutkielman saivat ensimmäisinä lukea viimeistä edellisen Kaltiomme lukijat: Kyösti Julku, Korela Semidesjatskaja, Kaltio 2/68. »Ketjukolari» ei varmastikaan ole vielä päättynyt. Keskustelu saattaa vain siirtyä historiantutkijain omille areenoille, mutta tervetuloa myös näille palstoille!

En malttanut minäkään pitää sormiani irti näistä kiintoisista aiheista, vaan otin linnan puheeksi pakinassani Oulu-lehdessä. Jätetään kuitenkin Korela Semidesjatskajan aikainen Oulun linna ja pysytään tässä »nykyisessä». Tulin pakinassani muisteleeksi, kuinka me poikasina haimme Oulunlinnan kadonneen salakäytävän suuta valmiina vaeltamaan sen mukana syvyiksiin ja Merikosken alitse Linnansaareen... Silloin soitti Juntus-Aarne, joko minä olin lukenut, mitä Artturi Vuorimaa kirjoitti siitä salakäytävästä. Tästä Juntusesta ei koskaan tiedä, milloin se on toisissaan, milloin laskee leikkiä. Nyt minä jostain syystä kuitenkin aloin epäillä, että oli tosi kysymyksessä. Kesti kyllä kotvan, ennen kuin ymmärsin, että oli kysymys »nykyromaanista» eli äskettäin WSOY:n kustannuksella ilmestyneestä Artturi Vuorimaan omaelämäkerrallisesta Kokenut kaikki tietää... Kun sitten sain käsiini AV:n kirjan, kävi minun niin kuin Juntusenkin ja sitä ennen, kuten kirjallisuus kauriisti todistaa, Runebergin tai hänen Vänricksinsä, jomman kumman ainakin... luin sivun, luin kaksi, vereni tunsin kuumemmaks'...

Se kirja teidänkin pitää lukea, jokaisen!

Vuorimaa on kuin onkin Pokkitörmän Lyseon entisiä poikia, mitä minä en tiennyt, ja tietysti hän on etsinyt Oulunlinnan salakäytävää aivan niin kuin häntä ennen Snellmannin Janne ja Sakari Topelius, joiden osallistumisesta menen melkein takuuseen, ja heidän jälkeensä mainittu Juntusen Aarne ja Martti Niskala, pääjohtaja, tiedättehän, ja sitten tietenkin me Puistolalan pojat. Ero on vain siinä, että Vuorimaa — löysi sen salakäytävän. Hän sanoo, ettei sano sitä taikka tätä, mutta sitten hän kertoo, kuinka hän syksyllä 1901, Lyseota käydessään, joutui räätäli Lahdenperän Yrjön kanssa entiseen Topeliuksen lohikellariin Pokkitörmällä. Kel'ari oli jäänyt lukitsematta. Pojilla oli heti syyttänyt. He olivat kirmaisseet kotiin hakemaan rasian tulitikkuja, ja sitten kellariin, jonka eteisestä olivat ottaneet kyntti'änpätkän. Vuorimaa: »Tarina jonkinlaisesta sa-

Ahti Paulaharjun suunnittelema ja Katri Antell Oy:n lahjoittama Oulunlinnan muistolaatta Tähtitornin kivijalassa Linnansaarella

lakäytävästä oli kyllä meille tuttu. Olimme kuulleet siitä ja siihen aikaan siitä kerrottiin aivan varmana ja sanottiin, että se oli joen alla romahtanut. — Olimme kuulleet kerrottavan, että joku oli entisaikoina yrittänyt tunkeutua käytävään ja löytänyt sieltä luurankoja.» Pojat painelivat jokeen päin menevää kapeaa kellarikäytävää, metrin levyistä ja parin metrin korkuista. Kivetyn seinät. Varovaisesti alaspäin loivasti viettävää kosteaa ja tunkkaista käytävää. Käytävä kapeni ja tuli yhä märemmäksi ja lopulta tuli vastaan puinen lukittu ovi. Kertoja vakuuttaa, että he kyllä tiesivät, mihin suuntaan olivat edenneet ja että se ovi, johon he törmäsivät, oli, niin he silloin päätelivät, osapuilleen ensimmäisen sillan kiviarkun puolivälissä ja

siis hiukan matkaa joen alla, Merikosken alla.

Kun pojat sitten seuraavana iltana isommalla sakilla olivat aikoneet jatkaa tutkimuksiaan, oli kellarinovi ollut lukittu. Tutkimuksia ei siis jatkettu, eikä poikien kertomus siihen aikaan ollut kiinnostanut ketään aikuistakaan.

Entäpä jos nyt kiinnostaisi!

Mitä sanotte? Minä en sano muuta, kuin että enkö minä ole sanonut... Joten mars matkaan! Jo tässä on odotetukin... Jos ei muu auta, täytyy kutsua Vuorimaa näyttämään se paikka.

Panu